

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกซึมสู่วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรงและเต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน นอกจากนี้การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทย ด้วยกระบวนการทางทุนนิยมและบริโภคนิยม ในขณะที่วัฒนธรรมดั้งเดิมนับวันแต่จะอ่อนแอลง ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และความล้มเหลวทั้งทางด้านการเรียนความไม่มั่นคงในอนาคต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

รัฐบาลมีภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำประเทศไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่กำลังเกิดขึ้นและพัฒนาไปสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน แก้ไขวิกฤตทางสังคมที่มีความแตกแยกและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ยุติวิกฤตทางการเมืองและปฏิรูปการเมืองให้มีความมั่นคงตามแนวทงระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการนี้รัฐบาลจะดำเนินการให้บรรลุภารกิจดังกล่าว ภายใต้แนวทางพื้นฐานหลัก 4 ประการ คือ 1) ปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความมั่นคงในการเป็นศูนย์รวมจิตใจและความรักสามัคคีของคนในชาติ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้เหนือความขัดแย้งทุกรูปแบบ พร้อมทั้งดำเนินการทุกวิถีทางอย่างจริงจังเพื่อป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ 2) สร้างความปองดองสมานฉันท์ บนพื้นฐานความถูกต้อง ยุติธรรมและการยอมรับทุกภาคส่วน 3) พื้นฟูเศรษฐกิจ ให้ขยายตัวอย่างยั่งยืนและบรรเทาผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่ประชาชนจะประสบ 4) พัฒนาประชาธิปไตยและระบบการเมืองให้มีความมั่นคง มีการปฏิบัติตามกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของสากล (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา, 2551)

นโยบายจุดเน้นสำคัญ ซึ่งนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงการปฏิรูปการศึกษารอบสอง เน้นให้เด็กไทยเป็น คนเก่ง ดี มีสุข และภูมิใจในความเป็นไทย ที่วิทยาลัยชุมชนพังงา เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2552 พร้อมแนะแนวปฏิบัติตามนโยบาย 3D ทั้งภาษาไทย และ D อังกฤษด้วย คำว่าดีภาษาไทยก็คือ 1) เราต้องให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจใน

ระบอบประชาธิปไตย 2) คือ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีผิดชอบชั่วดี เด็กที่จบออกมา ถ้ารู้ผิดชอบชั่วดี มีฮีโรติดตั้ปะ ผมคิดว่าครบถ้วนทุกอย่าง จะรู้อะไรควรทำไม่ควรทำ ทูจิดเป็นอย่างไร

3) ต้องห่างไกลยาเสพติด นี่คือโครงการสามดีภาษาไทย ส่วน D ภาษาอังกฤษก็คือ 1) Democracy คือประชาธิปไตย 2) Decency คือ คุณธรรม จริยธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี และ 3) Drug คือยาเสพติด

โครงการ 3D นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าสภาการศึกษาได้รายงานผลการสำรวจในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเยาวชนที่คิดว่าตนเองเป็นคนดีอยู่แล้ว มี 63% แต่เป้าหมายของ กระทรวงศึกษาธิการ คือ 100% จึงขอให้สำรวจเพิ่มเติมในระดับอาชีวศึกษาอุดมศึกษา รวมถึงการศึกษานอกระบบด้วย เพราะเป้าหมายทั้งหมดอยู่ที่การศึกษาในระบบและนอกระบบ จึงได้มอบหมายให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำยุทธศาสตร์ 3D โดยให้กำหนดเป็นต้นร่างยุทธศาสตร์ที่จะระบุเป้าหมายชัดเจน ว่าในเรื่องประชาธิปไตยนั้นมีเป้าหมายที่จะสร้างเยาวชนให้ออกมาเป็นอย่างไร รวมทั้งเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และการแก้ปัญหาเสพติดให้มีการกำหนดรายละเอียดถึงแนวปฏิบัติในรูปของโครงการที่มีความชัดเจน นโยบาย 3D เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการผลิตผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความเก่ง ดี มีความสุข และภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่มนุษย์ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ คนสองคนอยู่ด้วยกันย่อมมีโอกาสที่จะเห็นต่างและเกิดขึ้นตลอดระหว่างความต้องการที่เกิดขึ้นหลาย ๆ อย่างในตัวเอง ตั้งแต่ใจหนึ่งอยากตื่น อีกใจไม่อยากจะตื่น อยากไปเรียนไม่อยากจะไปเรียน ใจหนึ่งอยากอ่านหนังสือ อีกใจหนึ่งอยากเล่นเกมจนกระทั่งหลับไป บางคนหลับไปยังฝันทะเลาะกับใครในฝันอีกเข้าไป นอกจากสื่อสารเจรจากับตัวเองเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดแล้วเราจึงจะตัดสินใจ ฉะนั้น ไม่ว่าจะอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคนอื่นจะก็คนก็ตาม สามอย่างที่มนุษย์ทำตลอดเวลา คือ สื่อสาร (Communicate) เจรจา ไกล่เกลี่ย (Negotiate) และตัดสินใจ (Decide) ฉะนั้นทักษะที่สำคัญที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ คือทักษะที่จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งสามอย่างนี้ นักศึกษาเองยังจะอยู่ในแนวโน้มนำไปสู่การต่อสู้ การขัดแย้งระหว่างเพื่อน ๆ กันได้มากเกือบจะเรียกว่าเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่ให้ขัดแย้งกัน เด็กต่างพ่อต่างแม่ ต่างสิ่งแวดล้อมที่เติบโตขึ้นมา ความคิดเห็นความต้องการก็แตกต่างกัน เด็กจากพ่อแม่ที่ครอบครัวมีการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างกันก็จะมีกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ กันไปตั้งแต่หลีกเลี่ยงปัญหา หรือใช้การประนีประนอมอย่างรุนแรง หรือใช้การนั่งพูดคุยกันหาทางออก ฉะนั้นถึงแม้ว่าความขัดแย้งจะเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การที่จะหาทางออกไปในทิศทางที่สร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จะทำได้ เราหลีกเลี่ยงไม่ให้หันเหไปสู่ความรุนแรงได้ ถ้าเราช่วยให้เด็กมีหนทางที่จะเรียนรู้ยอมรับได้ว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้และเกิดขึ้นอยู่เสมอและหันมาเรียนรู้วิธีการที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งแทนการ “ต่อสู้” กันหรือ โจมตีกัน หรือแม้แต่แทนการไม่รับรู้

แทนการหลีกเลี่ยงปัญหา หรือแทนที่จะแสดงการยอมแพ้ต่อกัน (สถาบันพระปกเกล้า ศูนย์สันติวิธี และธรรมาภิบาล, 2548)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ คือ 1) บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 2) ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สารธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ฯลฯ 3) ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามการประเมินผล สนับสนุน และให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นว่าวิธีการหนึ่งในการคลี่คลาย ปัญหาของนักเรียน คือ การพัฒนาเยาวชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ทำหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา หรือ YC (Youth Counselor) ภายใต้การสอนแนะ (Coach) ของครูแนะแนว ดูแลช่วยเหลือและ เป็นที่ปรึกษาแก่เพื่อนเยาวชนด้วยกันเป็นเบื้องต้นในปัญหาที่ไม่ซับซ้อน โดยหวังว่านักเรียนเพื่อนที่ ปรึกษา หรือ YC (Youth Counselor) ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเป็นกำลังสำคัญในการ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างยั่งยืน การพัฒนานักเรียนให้ ทำหน้าที่เพื่อนที่ปรึกษา (YC) จึงควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง จากสถานศึกษาและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาได้ อย่างรวดเร็วและทันเวลาแล้ว ยังเป็นการพัฒนานักเรียนผู้ให้คำปรึกษาให้เติบโตทางความคิด มีเวที แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และมีทักษะในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมด้วยจิตอาสา (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2552) และเนื่องในวันที่ 11 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 ผู้วิจัยและคณะ ได้ไปศึกษาดูงาน ที่โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ตำบลพนม อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่โรงเรียนนี้ในอดีตมีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง จึงได้มีการรวมกลุ่ม สारวตรนักเรียน ภายใต้ชื่อ Persevere Of Student (นักเรียนที่มีความมานะบากบั่น) ชื่อย่อ P.O.S. เพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้เสนอโครงการ “โครงการเยาวชนพลยุติธรรม” ให้กับโรงเรียนพนมสารคาม ทางโรงเรียนจึงได้เสนอโครงการดังกล่าวนี้ กับคณะผู้บริหารและคณะผู้ทำงานของโรงเรียน และที่ประชุมของโรงเรียนพนมสารคามมีมติที่ประชุม ให้นำโครงการสารวัตนักเรียนมาบูรณาการเข้ากับ “โครงการเยาวชนพลยุติธรรม” ภายใต้กิจกรรม การไต่ถ้อยข้อพิพาทในโรงเรียนในโครงการที่มีชื่อย่อว่า “โครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน” (Persevere Of Student Justice) ซึ่งมีความหมายว่า นักเรียนที่มีความมานะฝึกฝนในความยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อลดภาระหน้าที่ของครูอาจารย์ ที่จะได้มีเวลาไปสร้างเยาวชนที่ดีและมี

ประสิทธิภาพ 2) เพื่อสร้างความสมานฉันท์ภายในโรงเรียน 3) เพื่อลดความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน 4) เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักกระบวนการทางกฎหมาย จากความพยายามและเสียสละอย่างตั้งใจจริงของทุกคนในคณะทำงาน ทำให้โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ตำบลพนม อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประสบความสำเร็จชนะเลิศการประกวดในระดับภาคของโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ตลอดจนชนะเลิศในระดับประเทศและได้ไปนำเสนอผลงานในระดับนานาชาติในเวลาต่อมา ผู้วิจัย และคณะ ได้ไปวางแผนร่วมกันกับร่วม กับยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น และควบคุมประพฤติดังจังหวัดขอนแก่น ยุติธรรมชุมชน สิทธิเด็ก จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนเครือข่ายแกนนำ เพื่อวางแผนหาแนวทางในการนำโครงการการลดความรุนแรงในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางมาใช้ในโรงเรียนของตนเอง เพื่อดำเนินการวางแผนการอบรม และให้ความรู้แก่กลุ่มตัวแทนครูและนักเรียน ในโรงเรียนเครือข่ายการลดความรุนแรงในสถานศึกษา เพื่อกำหนดวันเวลาที่แน่นอนร่วมกันต่อไป

โรงเรียนบ้านคำแคน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 บ้านคำแคนใต้ ตำบลคำแคน อำเภอฆ้องชัย จังหวัดขอนแก่น ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2476 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เนื้อที่ 13 ไร่ 3 งาน เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือชั้นปฐมวัย และชั้นประถมศึกษา นักเรียนทั้งสิ้น 124 คน ผู้บริหาร 1 คน ครู 5 คน พนักงานราชการ 1 คน พนักงานบริการ 1 คน รวมบุคลากร 8 คน มีอาคารเรียน 2 หลัง ห้องเรียน 7 ห้อง ห้องพิเศษ 3 ห้อง เขตบริการ 2 หมู่บ้าน เป็นชุมชนในเขตชนบท ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างและค้าขาย มีฐานะค่อนข้างยากจน จากผลการดำเนินงานตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากข้อมูลสารสนเทศ ผลการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนบ้านคำแคนปีการศึกษา 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ในเรื่องความพยายามในการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างนักเรียนด้วยกัน แม้ว่าครูนักเรียน และผู้ปกครองจะพยายามจัดการสถานการณ์อย่างดีที่สุด แต่ก็ยังต้องมีความวุ่นวายเกิดขึ้นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนจนได้ในแต่ละวัน เนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างนักเรียนเอง ซึ่งอาจมาจากการการหยอกล้อเล่นกันแต่เจ็บจริง หรือการเยาะเย้ยถากถาง การด่าพ่อล้อแม่กัน ถูกเหยียดหยาม หรือเพียงแค่การล้อเลียนกัน การแย่งของเล่น อุปกรณ์กีฬา หรือแม้กระทั่งการทำงานในห้องเรียนก็ตามความขัดแย้งเหล่านี้หากไม่ได้รับการจัดการแก้ไข ด้วยการตอรอง หรือไกล่เกลี่ยโดยสันติวิธีอาจลุกลามใหญ่โตกลายเป็นเรื่องรุนแรงได้ เช่น กรณี ตัวอย่าง “นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเรื่องปัญหาชกต่อยกันกับนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูแก้ปัญหาให้โดยว่ากล่าวตักเตือนและทำโทษทั้งสองคนโดยคิดว่าทำดีที่สุดแล้ว แต่เวลาผ่านไป 1 ปี นักเรียนชายชั้น ป.6 เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 อยู่ห่างจากโรงเรียนเดิม ประมาณ 1 กิโลเมตร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เลื่อนขึ้นมา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากความขัดแย้งเดิมที่ครูคิดว่าแก้ไขให้เขาดีแล้ว ปรากฏว่า นักเรียนรุ่นพี่ พาเพื่อน 3 คน มาตีคู่อริเดิมทั้ง ๆ เวลาผ่านไปได้หนึ่งปีแล้ว และเพิ่ม คู่อริจาก เดี่ยว เป็นกลุ่มเพื่อนแทน ไม่มีที่สิ้นสุดเพราะตามแก้แก้กันตามงานบุญหรือเท่าที่เขามีโอกาสอยู่ตลอดเวลา ขยายวงกว้างเป็นการเข้าใจผิดระหว่างกลุ่มรุกรามเป็นกรณีระหว่างหมู่บ้านแทน” และอีกหนึ่งความ รุนแรงที่เกิดขึ้นที่ผู้วิจัยเองมีโอกาสนับที่ภาพเอาไว้เองเพราะผู้ปกครองพาเด็กนักเรียนออกมาฟ้องร้อง ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนว่า “เด็กชายดำ (นามสมมุติ) รุ่นพี่นักเรียนชั้น ป.6 ได้กระทำความรุนแรงต่อ เด็กชาย แดง (นามสมมุติ) นักเรียนชั้น ป. 5 ด้วยไม้เรียว ตีที่ใบหน้าเป็นรอยชัดเจน” สร้างความไม่ พอใจให้ผู้ปกครองฝ่ายถูกกระทำเป็นอันมาก ในขณะที่ฝ่ายผู้กระทำก็ไม่พอใจในการพิจารณาตัดสิน ความผิดเพราะเห็นว่าอีกฝ่าย ก็มีส่วนผิด ขยายวงกว้างเป็นความไม่พอใจของกลุ่มญาติ เด็ก ทั้งสอง ฝ่ายในหมู่บ้าน ขณะนั้นผู้อำนวยการ โรงเรียนเป็นที่รักและนับถือของชาวบ้าน และครู ท่านใช้การ เจริญไกล่เกลี่ยจนกระทั่งผู้ปกครองยอมรับและเจรจากัน โดยสันติทั้งสองฝ่าย แต่สุดท้ายผู้ปกครอง ของนายแดง (นามสมมุติ) ที่ถูกกระทำก็ขอย้ายเด็กในปกครองไปเรียนต่อที่อื่นภายในวันนั้น เพราะ ไม่มั่นใจในระบบการดูแลนักเรียนอีกต่อไป

สำหรับความขัดแย้งนั้นมีอยู่ทุกที่ ระดับความรุนแรงมากน้อยต่างกันบางครั้งปัญหาอยู่ใน ระดับมากแต่โชคดีในหน่วยงานหรือองค์กรมีผู้มีความสามารถในการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางความ ขัดแย้งที่รุนแรงก็สามารถจบลงได้แต่กลับกันปัญหาเล็กน้อยที่ไม่น่าจะลุกลามใหญ่โตแต่ไม่มีผู้อาสา เป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยให้ปัญหาเล็กน้อยนั้นก็ไม่สามารถจบ ได้มีแต่ลุกลามขยายวงกว้างกลายเป็น ปัญหาใหญ่ไปเรื่อย ๆ วิธีลดความรุนแรง ความวุ่นวายและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่คืออย่างหนึ่ง คือ การสอนให้นักเรียนรู้จักการแก้ไขข้อขัดแย้งกันเองตั้งแต่เด็ก ๆ นอกจากจะใช้แก้ปัญหาภายใน ห้องเรียนแล้ว วิธีการนี้ยังจะช่วยสร้างทักษะที่สำคัญและจำเป็นต้องสร้างให้เกิดในตัวนักเรียน ใน โลกสภาวะปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความไม่เห็นด้วย ความเห็นที่แตกต่างจนกลายเป็นความขัดแย้งอยู่ทุกที่ ดังนั้นการสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ไขข้อขัดแย้งกันเองด้วยการต่อรองหรือการ ไกล่เกลี่ยโดยสันติวิธี จึงเป็นทักษะที่นักเรียนสามารถนำไปใช้นอกห้องเรียน และประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวันของ เขาในปัจจุบันและอนาคตซึ่งต้องยอมรับว่าทุกที่ทุกหน่วยงานต้องการบุคลากรที่มีบุคลิกลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสาที่จะเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางอยู่ทุกที่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทาง การลดความรุนแรงของ นักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลด ความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา การดำเนินการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา

โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ซึ่งนำไปสู่การลดความขัดแย้งอันเป็นต้นเหตุปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา ไม่ให้ก่อตัวเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคนเป็นอย่างไร

2.2 การดำเนินการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคน โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง จะดำเนินการอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคน

3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคนโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกรณี มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคน ประกอบไปด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู	จำนวน 7 คน
2) ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 43 คน
3) นักเรียน	จำนวน 56 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 106 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนบ้านคำแคน โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ประกอบด้วย

1) ครู	จำนวน 1 คน
2) นักเรียน	จำนวน 12 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 13 คน

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ลักษณะของการกระทำความรุนแรงตามวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกถึงความรุนแรง 4 รูปแบบ (องค์การอนามัยโลก, 2545) ได้แก่

- 1) ความรุนแรงทางร่างกาย
- 2) ความรุนแรงทางเพศ
- 3) ความรุนแรงทางจิตใจ
- 4) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย / ทอดทิ้ง

4.3 ระยะเวลา ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม 2552 – 31 มีนาคม 2553

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใดๆโดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนา ในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตราย แก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคล หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ให้บุคคลต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิชอบ ที่เกิดขึ้นมี 4 ด้านดังต่อไปนี้

5.1.1 ความรุนแรงทางด้านร่างกาย หมายถึง การกระทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการเมียนตี ตะ กัดหรือวิธีอื่นทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ เช่น กระตุกหัก เลือดออกภายใน ฟกช้ำ แผลไฟไหม้ ได้รับสารพิษ รวมถึงการทะเลาะวิวาท และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ หรือการกระทำโดยประมาท

5.1.2 ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำในลักษณะการข่มขืน กระทำชำเรา การอนาจาร ลวนลามทางเพศ ละเมิดสิทธิทางเพศต่าง ๆ รวมถึงแต่การอวดอวัยวะเพศ การจับต้อง ลูบคลำ ทั้งการทำกับเด็ก หรือทำให้เด็กจับอวัยวะเพศตน ให้เด็กดูสื่อลามก ถ่ายรูปโป๊เด็ก กระทำการสำเร็จความใคร่กับเด็กหรือกระทำต่อหน้าเด็ก การใช้ปากกับอวัยวะเพศเด็ก หรือให้เด็กใช้กับตน ถือว่าเป็นการลวนลามทางเพศทั้งสิ้น

5.1.3 ความรุนแรงทางจิตใจ หมายถึง การทำร้ายจิตใจ โดยการพูดดูถูกเหยียดหยาม คำทอ โส่ร้าย ป้ายสี ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบทำให้ได้รับความอับอาย รู้สึกด้อยค่าและลดคุณค่าความเป็นมนุษย์

5.1.4 ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย / ทอดทิ้ง หมายถึง การไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ และคุ้มครองอย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมถึงการทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดู ไม่ให้อาหารเพียงพอ ไม่ดูแลสุขภาพ ไม่ดูแลยามเจ็บป่วย ไม่คุ้มครองจากอันตรายหรืออุบัติเหตุ

5.2 แนวทางการลดความรุนแรง หมายถึง การดำเนินการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง โดยการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความสามารถในการลดความรุนแรงโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

5.3 การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง หมายถึง การเข้าไปมีบทบาทในการเจรจาหรือในความขัดแย้งของบุคคลที่สาม ซึ่งเป็นที่ยอมรับช่วยให้คู่กรณีหาทางออกเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงในประเด็นความขัดแย้งร่วมกันโดยสมัครใจ

5.4 สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 จังหวัดขอนแก่น

5.5 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

5.6 ครู หมายถึง ครู ผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

5.7 ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในกำกับดูแลความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของนักเรียน ให้เป็นปกติสุข

5.8 นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้น 2 ของโรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 โรงเรียนได้รับทราบปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา

6.2 โรงเรียนนำแนวทางในการลดปัญหาความรุนแรงของนักเรียนมาใช้ในการดำเนินการลดปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา

6.3 ปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนลดลงส่งผลให้นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติตนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

6.4 โรงเรียนสามารถจัดตั้งศูนย์ผู้พิทักษ์ยุติธรรมน้อยในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา

6.5 นักเรียนได้รับการปกป้องคุ้มครอง และมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชนทำให้สังคมในโรงเรียนและชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน

6.6 สร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งจะออกไปเป็นเยาวชนในศูนย์เครือข่ายคำแคน โดยการจัดตั้งเป็นโครงการของโรงเรียนแม่ข่าย

จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 5 โรงเรียน เพื่อผลักดันให้เกิดศูนย์คุณธรรมกำแพง ความแผนปฏิบัติการ
โครงการไทยเข้มแข็ง (SP2) เพื่อให้คนในสังคมความรัก ความสามัคคีกัน ยึดผลประโยชน์ของ
ส่วนรวมประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

